

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN

PUBLISHED SINCE 1944

3 (415)

MAY – JUNE 2025

ALMATY, NAS RK

EDITOR-IN-CHIEF:

ABYLKASSIMOVA Alma Yesimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Center for the Development of Pedagogical Education, Head of the Department of Methods of Teaching Mathematics, Physics and Computer Science at Abai KazNPU (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

SEMBIEVA Lyazzat Myktybekovna, Doctor of Economics, Professor of the Eurasian National University (Astana, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

EDITORIAL BOARD:

RICHELLE Marynowski, PhD in Education, Professor, Faculty of Education, University of Lethbridge, (Alberta, Canada), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

SHISHOV Sergey Evgenievich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education, Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Karaganda University named after E.A. Buketov (Karaganda, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-Chief of the journal “Standards and Monitoring in Education” (Moscow, Russia), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

BULATBAEVA Kulzhanat Nurymzhanovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Astana, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

PETR Hájek, PhD, Unicorn University, Associate Professor, Department of Finance, (Czech Republic), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

JUMAN Jappar, Doctor of Economics, Professor, Honorary Academician of NAS RK, Honored Worker of Kazakhstan, Director of the Center for International Applied Research Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan) <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

LUKYANENKO Irina Grigorievna, Doctor of Economics, Professor, Head of Department of the National University of Kyiv-Mohyla Academy (Kyiv, Ukraine), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

YESIMZHANOVA Saira Rafihevna, Doctor of Economics, Professor of the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty).

The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *«publication of the results of new achievements in the field of fundamental sciences»*

Periodicity: 6 times a year.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2025

БАС РЕДАКТОР:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Педагогикалық білім беруді дамыту орталығының директоры, Абай атындағы ҚазҰПУ математика, физика және информатиканы оқыту әдістемесі кафедрасының меңгерушісі (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

СЕМБИЕВА Ләззат Мықтыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Астана, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

РИШЕЛЬ Мариновски, білім беру саласындағы PhD, Летбридж университеті педагогика факультетінің профессоры, (Альберта, Канада), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К.Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және басқару университетінің кәсіби білім беру педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

ӘБІЛДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар мен мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

БОЛАТБАЕВА Күлжанат Нұрымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Астана, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

ПЕТР Хайек, PhD, Юникорн университеті, Қаржы департаментінің қауымдастырылған профессоры (Чех Республикасы), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

ЖҰМАН Жаппар, экономика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, ҚР ҰҒА құрметті академигі, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Халықаралық қолданбалы зерттеулер орталығының директоры (Алматы, Қазақстан). <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

ЛУКЬЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилянская академия» ұлттық университеті кафедрасының меңгерушісі (Киев, Украина), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихқызы, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.).

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген № 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Такырыптық бағыты: *«іргелі ғылым салалары бойынша жаңа жетістіктердің нәтижелерін жариялау»*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2025

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования, заведующая кафедрой методики преподавания математики, физики и информатики КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

СЕМБИЕВА Ляззат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Астана, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

РИШЕЛЬ Мариновски, PhD в области образования, профессор факультета педагогики Летбриджского университета, (Альберта, Канада), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А. Букетова (Караганда, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Астана, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

ПЕТР Хайек, PhD, университет Юникорн, ассоциированный профессор Департамента финансов, (Чешская Республика), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

ЖУМАН Жаппар, доктор экономических наук, профессор, заслуженный деятель Казахстана, почетный академик НАН РК, директор Центра Международных прикладных исследований Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан) <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

ЛУКЬЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № 16895-Ж, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: «публикация результатов новых достижений в области фундаментальных наук».

Периодичность: 6 раз в год.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2025

CONTENTS

PEDAGOGY

A. Abdrassilov, Y. KuandykPHOTOGRAMMETRY TECHNOLOGIES IN DEVELOPING STUDENTS
SPATIAL THINKING IN ART SCULPTURE EDUCATION.....17**E. Abdrashova, Z. Kobeyeva, Zh.Kemelbekova**ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INFLUENCE ON THE PROFESSIONAL
AND METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE COMPUTER
SCIENCE TEACHERS.....33**A.M. Abdykhalykova, B.H. Kussanova, A. Daurenkyzy**MEDIA LITERACY THROUGH CRITICAL READING IN ENGLISH
LANGUAGE TEACHING.....48**A. Abylkassymova, N. Zhumabay, A. Umiralkhanov, L. Zhumalieva**DIGITAL TECHNOLOGIES AS THE BASIS FOR EFFECTIVE EDUCATION
IN THE “SCHOOL – PEDAGOGICAL UNIVERSITY” COMPLEX.....63**K.N. Arinova**FORMATION OF DIGITAL COMPETENCIES OF FUTURE SPECIAL
EDUCATORS IN THE CONTEXT OF DIGCOMPEDU.....86**A.A. Isaeva, S.V. Ananyeva, L.N. Demchenko**RESEARCH COMPETENCE WHEN WORKING WITH THE TEXT OF THE
STORY OF K. PAUSTOVSKY «KARABUGAZ».....104**G.Z. Iskakova, E. Teleuova**KAZAKH SOCIETY THROUGH THE PRISM OF THE WORKS
OF MÄSHHÜR ZHÜSIP KÖPEEV.....118**A.E. Karymsakova, G.M. Abildinova, Zh.S. Kazhiakparova**THE IMPACT OF USING THE «NIMBLE FINGERS» ELECTRONIC
APPLICATION ON THE DEVELOPMENT OF GRAPHOMOTOR SKILLS
IN PRESCHOOLERS.....133**Sh.U. Laiskhanov, Zh. Nurmagambetuly, B. Gönençgil**THE CURRENT STATE AND POSSIBILITIES OF USING SPACE
IMAGERY IN SCHOOL GEOGRAPHY.....146**S. Myrzaliyeva, S. Mizanbekov, E. Lomova**SUBJECT - LANGUAGE INTEGRATION AS A TOOL FOR THE
FORMATION OF PLURILINGUAL COMPETENCE OF STUDENTS.....162

N.B. Nabi, R.S. Rakhmetova

THE ROLE OF ARTICULATION IN DEVELOPING STUDENTS
SPEECH CULTURE.....179

A. Nuradinova

DEVELOPING GLOBAL COMPETENCIES IN THE MULTILINGUAL
ENVIRONMENT OF KAZAKHSTAN'S HIGHER EDUCATION.....202

G. Ozharova, Sh. Akbayeva

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE INTEGRATION OF SPECIALIZED
DESIGN DISCIPLINES INTO ART AND PEDAGOGICAL EDUCATION
IN FINLAND AND KAZAKHSTAN.....221

B.D. Orazov, Zh. Sydykova, E. Tasbolat

METHODOLOGICAL FEATURES OF THE ORGANIZATION OF
LABORATORY WORK ON VIRTUAL PROGRAMS FOR FUTURE
PHYSICS TEACHERS.....237

T.M. Sadykov, G.T. Kokibasova, Z.O. Unerbaeva

THE FEATURES OF THE APPLICATION OF THE CASE STUDY
METHOD IN CHEMISTRY AND BIOLOGY LESSONS.....253

L.E. Sapartayeva

PEDAGOGICAL POSSIBILITIES OF USING THE WORKS
OF KAZAKH POETS AND ZHYRAU.....269

K. Temirkhanova, B. Baimukhanbetov, G. Myshbayeva

DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC AND COMMUNICATION SKILLS
OF TEACHERS OF FUTURE PRESCHOOL ORGANIZATIONS.....281

U. Tuyakova, A. Orynbekova, L. Alekeshova

FORMATION OF EMOTIONAL AND SOCIAL INTELLIGENCE OF FUTURE
TEACHERS IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF UNIVERSITIES.....300

G.Sh. Shaikhislamova, K.A. Avsydykova, O. Zengin

THE READINESS OF FUTURE SOCIAL WORKERS TO FORMATION
PROFESSIONAL COMPETENCIES AT THE UNIVERSITY.....315

G. Shubayeva, T. Bersugirova, R. Baimukhamet

FEATURES OF HEALTHCARE COMPETENCIES OF CHILDREN
WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS.....335

ECONOMICS

A.M. Abdullaev, M.B. Kadyrova, A.A. Kuralbaev THE IMPACT OF MODERNIZATION OF LOCAL GOVERNMENT ON THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS.....	349
S. Aldeshova, A. Kazhmukhametova, K. Utepkaliyeva ORGANIZATION OF AUDIT OF RAILWAY FREIGHT BUSINESS PROCESSES IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION.....	371
A. Akhmetov, L. Omarbakiyev, E. Aynabekov EFFECTIVE RISK MANAGEMENT MODEL FOR SMALL BUSINESS LENDING IN KAZAKHSTAN: INTERNATIONAL PRACTICES.....	391
N.S. Dosmaganbetov, A.A. Alshanskaya, E.K. Zhakupov VISION OF THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL CLUSTERS IN THE REGIONS OF KAZAKHSTAN: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE.....	408
Zh. Yerzhanova, A. Dossanova, A. Tapalova PROVIDING THE AGRICULTURAL MARKET WITH YOUNG SPECIALISTS: PROBLEMS AND SOLUTIONS.....	426
R.A. Yesbergen, N.M. Sherimova, A. Azimkhan THE PROBLEM OF POVERTY IN KAZAKHSTAN AND MEASURES TO REDUCE IT.....	439
A. Yesmurzayeva, A. Kozhakhmetova, A. Anarkhan RENEWABLE ENERGY SOURCES IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: CASE STUDY ANALYSIS AND DEVELOPMENT PROSPECTS.....	453
Y.B. Zhangazinov, N.E. Yermek, L.I. Kusainova IMPROVEMENT OF THE HEALTHCARE HUMAN RESOURCE MANAGEMENT SYSTEM IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: PROBLEMS, PROSPECTS, AND SOLUTIONS.....	472
G.M. Zhiyenbayeva, A.M. Berzhanova, F.K. Mukhambetkalieva DIGITAL TRANSFORMATION OF ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON THE DEMAND FOR NEW PROFESSIONS IN THE WEST KAZAKHSTAN REGION.....	489
J. Juman, A.V. Khamzayeva, Zhai Xuan COOPERATION BETWEEN CHINA, RUSSIA AND CENTRAL ASIAN COUNTRIES IN THE NATURAL GAS SECTOR.....	509

B.M. Zhurynov, A.F. Tsekhovoy

ANALYSIS OF MODELS AND METHODS OF PROJECT
MANAGEMENT IN LARGE ORGANIZATIONS
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....525

M.A. Kanabekova, L.A. Medukhanova., S.N. Abieva

WAYS TO INCREASE THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS
OF KAZAKHSTAN'S ECONOMY.....537

M. Konyrbekov, A.B. Bekmukhametova, K.S. Daurenbekova

ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE FINANCIAL
TECHNOLOGIES IN THE CONTEXT OF FINANCIAL MARKET
DIGITALIZATION.....553

G.Y. Maulenkulova, A.M. Appazova, A.A. Mutaliyeva

IMPROVING TAXATION OF PRIVATE INVESTORS IN THE STOCK
MARKET OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....568

A.O. Syzdykova

COMPARISON OF METHODS USED TO DETERMINE THE
BRAND VALUE OF AN ENTERPRISE.....589

Hongge Jia, G.J. Tayauova, N. Ketenci

OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT
OF ENTREPRENEURIAL STRUCTURES IN THE AGRO-INDUSTRIAL
SECTOR OF KAZAKHSTAN.....602

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

А.И. Абдрасилов, Е. Қуандық

КӨРКЕМ МҮСІНДІК БІЛІМ БЕРУДЕ СТУДЕНТТЕРДІҢ КЕҢІСТІКТІК
ОЙЛАУЫН ДАМУДАҒЫ ФОТОГРАММЕТРИЯ
ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ.....17

Э.Т. Абдрашова, З.С. Кобеева, Ж.С. Кемельбекова

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ: БОЛАШАҚ ИНФОРМАТИКА
МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ КӘСІБИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІНЕ
ӘСЕРІ.....33

А.М. Абдыхалыкова, Б.Х. Құсанова, А. Дәуренқызы

АҒЫЛШЫН ТІЛІН СЫНИ ОҚУ АРҚЫЛЫ ОҚЫТУДАҒЫ МЕДИА
САУАТТЫЛЫҚ.....48

А.Е. Әбілқасымова, Н. Жұмабай, А.Н. Умиралханов, Л.Д. Жумалиева

ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР «МЕКТЕП – ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫ» КЕШЕНІНДЕ ТИІМДІ БІЛІМ БЕРУДІҢ НЕГІЗІ
РЕТІНДЕ.....63

К.Н. Аринова

DIGCOMPEDU КОНТЕКСТІНДЕ БОЛАШАҚ АРНАЙЫ ПЕДАГОГТАРДЫҢ
ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....86

А.А. Исаева, С.В. Ананьева, Л.Н. Демченко

К. ПАУСТОВСКИЙДІҢ «ҚАРАБҰҒАЗ» ПОВЕСІНІҢ МӘТІНІМЕН
ЖҰМЫС ІСТЕУ КЕЗІНДЕГІ ЗЕРТТЕУ ҚҰЗЫРЕТІ.....104

Ғ.З. Искакова, Э.Т. Телеуова

ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫ МӘШҰР ЖҮСІП КӨПЕЕВ ШЫҒАРМАЛАРЫ
ПРИЗМАСЫ АРҚЫЛЫ.....118

А.Е. Карымсакова, Г.М. Абильдинова, Ж.С. Кажиякпарова

«ЕПТІ САУСАҚТАР» ЭЛЕКТРОНДЫ ҚОСЫМШАСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ
МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ГРАФОМОТОРЛЫҚ
ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУДАҒЫ ӘСЕРІ.....133

Ш.У. Лайсханов, Ж. Нұрмағамбетұлы, В. Gönençgil

МЕКТЕП ГЕОГРАФИЯСЫНДА ҒАРЫШТЫҚ ТҮСІРІЛІМДЕРДІ
ПАЙДАЛАНУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ.....146

С. Мырзалиева, С. Мизанбеков, Е. Ломова.

ПӘНДІК-ТІЛДІК ИНТЕГРАЦИЯ СТУДЕНТТЕРДІҢ КӨПТІЛДІЛІК
ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ.....162

Н.Б. Нәби, Р.С. Рахметова

ОҚУШЫЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ МӘДЕНИЕТІН ДАМУДА
Артикуляцияның алатын рөлі.....179

А. Нұрадинова

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ КӨПТІЛДІ
ОРТАДА ЖАҒАНДЫҚ ҚҰЗЫРЕТТЕРДІ ДАМУ.....202

Г.М. Ожарова, Ш.А. Ақбаева

ФИНЛЯНДИЯ МЕН ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КӨРКЕМ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
БІЛІМ ЖҮЙЕСІНІҢ ДИЗАЙН САЛАСЫНДАҒЫ АРНАЙЫ ПӘНДЕРДІ
ИНТЕГРАЦИЯЛАУДЫҢ САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУЫ.....221

Б.Д. Оразов, Ж.К. Сыдыкова, Е.Б. Тасболат

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА МОЛЕКУЛАЛЫҚ
ФИЗИКАДАН ВИРТУАЛДЫ ЗЕРТХАНАЛЫҚ ЖҰМЫСТАРДЫ
ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ ӘДІСТЕМЕСІ.....237

Т.М. Садыков, Г.Т. Кокибасова, З.О. Унербаева

ХИМИЯ ЖӘНЕ БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДА CASE-STUDY ӘДІСІН
ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....253

Л. Сапартаева

ҚАЗАҚ АҚЫН-ЖЫРАУЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАЛАРЫН
ПАЙДАЛАНУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МҮМКІНДІКТЕРІ.....269

К.Ш. Темирханова, Б. Баймуханбетов, Г.М. Мышбаева

БОЛАШАҚ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМ ПЕДАГОГТЕРІНІҢ ҒЫЛЫМИ
КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ.....281

У.Ж. Туякова, А.С. Орынбекова, Л.Б. Алекешова

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ БОЛАШАҚ
ПЕДАГОГТЕРДІҢ ЭМОЦИОНАЛДЫҚ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК
ИНТЕЛЛЕКТІСІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....300

Г.Ш. Шайхисламова, К.А. Авсыдыкова, О. Зенгин

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНДА БОЛАШАҚ ӘЛЕУМЕТТІК
ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУҒА
ДАЙЫНДЫҒЫ.....315

Ғ. Шубаева, Т. Берсүгірова, Р. Баймухамет

ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУ ҚАЖЕТТІЛІГІ БАР БАЛАЛАРДЫҢ ДЕНСАУЛЫҚ
САҚТАУ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....335

ЭКОНОМИКА

- А.М. Абдуллаев, М.Б. Қадырова, А.А. Құралбаев**
ЖЕРГІЛІКТІ БАСҚАРУДЫ ЖАҢҒЫРТУДЫҢ ӨНІРЛЕРДІҢ
ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫНА ӘСЕРІ.....549
- С. Альдешова, А. Кажмухаметова, К. Утепкалиева**
ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЖАҒДАЙЫНДА ТЕМІРЖОЛ ЖҮК
ТАСЫМАЛЫ БИЗНЕС-ПРОЦЕСТЕРІНІҢ АУДИТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ...371
- А. Ахметов, Л. Омарбакиев, Е. Айнабеков**
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ШАҒЫН БИЗНЕСКЕ НЕСИЕ БЕРУ ҮШІН
ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУДЫҢ ТИІМДІ МОДЕЛІ: ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ТӘЖІРИБЕ.....391
- Н.С. Досмаганбетов, А.А. Альшанская, Е.К. Жакупов**
ҚАЗАҚСТАН ӨНІРЛЕРІНДЕ АУМАҚТЫҚ КЛАСТЕРЛЕРДІ ДАМУ
ПАЙЫМЫ: ОТАНДЫҚ ЖӘНЕ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕ.....408
- Ж. Ержанова, А. Досанова, А. Тапалова**
АГРАРЛЫҚ НАРЫҚТЫ ЖАС МАМАНДАРМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ:
МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ШЕШІМДЕРІ.....426
- Р.Ә. Есберген, Н.М. Шеримова, А. Азимхан**
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КЕДЕЙЛІК МӘСЕЛЕСІ ЖӘНЕ ОНЫ ТӨМЕНДЕТУ
ШАРАЛАРЫ.....439
- А. Есмұрзаева, А. Қожахметова, А. Анархан**
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЖАҢАРТЫЛАТЫН ЭНЕРГИЯ
КӨЗДЕРІ: КЕЙС-ТАЛДАУ ЖӘНЕ ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....453
- Е.Б. Жангазинов, Н.Е. Ермек, Л.И. Кусаинова**
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ
ЖҮЙЕСІНІҢ КАДРЛЫҚ РЕСУРСТАРЫН БАСҚАРУДЫ ЖЕТІЛДІРУ:
МӘСЕЛЕЛЕР, ПЕРСПЕКТИВАЛАР ЖӘНЕ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ.....472
- Г.М. Жиенбаева, А.М. Бержанова, Ф.К. Мухамбеткалиева**
БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ӨНІРІНДЕГІ КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ ЦИФРЛЫҚ
ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ ЖӘНЕ ЖАҢА МАМАНДЫҚТАРҒА ДЕГЕН
СҰРАНЫСҚА ӘСЕРІ.....489
- Ж. Жұман, Ә.У. Хамзаева, Чжай Сюань**
ҚЫТАЙ, РЕСЕЙ ЖӘНЕ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІ АРАСЫНДАҒЫ
ТАБИҒИ ГАЗ СЕКТОРЫНДАҒЫ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ.....509

Б.М. Жұрынов, А.Ф. Цеховой

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ІРІ ҰЙЫМДАРЫНДАҒЫ
ЖОБАЛАРДЫ БАСҚАРУДЫҢ ҮЛГІЛЕРІ МЕН ӘДІСТЕРІН
ТАЛДАУ.....525

М.А. Қанабекова, Л.А. Медуханова, С.Н. Абиева

ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫНЫҢ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ
ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ.....525

М.Ж. Қонырбеков, А.Б. Бекмухаметова, Қ.С. Дауренбекова

ҚАРЖЫ НАРЫҒЫНЫҢ ЦИФРАНДЫРЫЛУЫ ЖАҒДАЙЫНДА
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ
ДАМУЫН ТАЛДАУ.....541

Г.Е. Мауленкулова, А.М. Аппазова, А.А. Муталиева

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚОР НАРЫҒЫНДА ЖЕКЕ
ИНВЕСТИТОРЛАРҒА САЛЫҚ САЛУДЫ ЖЕТІЛДІРУ.....556

А.О. Сыздықова

КӘСІПОРЫННЫҢ БРЕНД ҚҰНЫН БАҒАЛАУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН
ӘДІСТЕРДІ САЛЫСТЫРУ.....577

Цзя Хунгэ, Г.Ж. Таяуова, Н. Кетенджи

ҚАЗАҚСТАННЫҢ АГРОӨНЕРКӘСІПТІК САЛАСЫНДАҒЫ
КӘСІПКЕРЛІК ҚҰРЫЛЫМДАРДЫ ДАМУЫ МҮМКІНДІКТЕРІ.....590

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

А.И. Абдрасилов, Е. Куандык

ТЕХНОЛОГИИ ФОТОГРАММЕТРИИ В РАЗВИТИИ
ПРОСТРАНСТВЕННОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ
ОБУЧЕНИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ СКУЛЬПТУРЕ.....17

Э.Т. Абдрашова, З.С. Кобеева, Ж.С. Кемельбекова

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ: ВЛИЯНИЕ НА ПРОФЕССИОНАЛЬНО-
МЕТОДИЧЕСКУЮ КОМПЕТЕНТНОСТЬ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ
ИНФОРМАТИКИ.....33

А.М. Абдыхалыкова, Б.Х. Кусанова, А. Дауренкызы

МЕДИАГРАМОТНОСТЬ ЧЕРЕЗ КРИТИЧЕСКОЕ ЧТЕНИЕ В
ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....48

А.Е. Абылкасымова, Н. Жумабай, А.Н. Умиралханов, Л.Д. Жумалиева

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ОСНОВА ЭФФЕКТИВНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ В КОМПЛЕКСЕ «ШКОЛА – ПЕДАГОГИЧЕС.....63

К.Н. Аринова

ФОРМИРОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ
СПЕЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ В КОНТЕКСТЕ DIGCOMPEDU.....86

А.А. Исаева, С.В. Ананьева, Л.Н. Демченко

ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ ПРИ РАБОТЕ С ТЕКСТОМ
ПОВЕСТИ К. ПАУСТОВСКОГО «КАРАБУГАЗ».....104

Г.З. Исакова, Э.Т. Телеуова

КАЗАХСКОЕ ОБЩЕСТВО СКВОЗЬ ПРИЗМУ ПРОИЗВЕДЕНИЙ
МАШХУР ЖУСУПА КОПЕЕВА.....118

А.Е. Карымсакова, Г.М. Абильдинова, Ж.С. Кажиякпарова

ВЛИЯНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕКТРОННОГО ПРИЛОЖЕНИЯ «ЛОВКИЕ
ПАЛЬЧИКИ» НА РАЗВИТИЕ ГРАФОМОТОРНЫХ НАВЫКОВ
У ДОШКОЛЬНИКОВ.....133

Ш.У. Лайсханов, Ж. Нурмагамбетулы, В. Gönençgil

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
КОСМИЧЕСКИХ СНИМКОВ В ШКОЛЬНОЙ ГЕОГРАФИИ.....146

С. Мырзалиева, С. Мизанбеков, Е. Ломова

ПРЕДМЕТНО-ЯЗЫКОВАЯ ИНТЕГРАЦИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ
ФОРМИРОВАНИЯ ПЛЮРИЛИНГВАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ
ОБУЧАЮЩИХСЯ.....162

Н.Б. Наби, Р.С. Рахметова

РОЛЬ АРТИКУЛЯЦИИ В РАЗВИТИИ РЕЧЕВОЙ КУЛЬТУРЫ

УЧАЩИХСЯ.....179

А. Нурадинова

РАЗВИТИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ПОЛИЯЗЫЧНОЙ

СРЕДЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ КАЗАХСТАНА.....202

Г.М. Ожарова, Ш.А. Акбаева

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ИНТЕГРАЦИИ СПЕЦИАЛЬНЫХ

ДИСЦИПЛИН СФЕРЫ ДИЗАЙНА В ХУДОЖЕСТВЕННО-

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ФИНЛЯНДИИ

И КАЗАХСТАНА.....221

Б.Д. Оразов, Ж.К. Сыдыкова, Е.Б. Тасболат

МЕТОДИКА ОРГАНИЗАЦИИ И ПРОВЕДЕНИЯ ВИРТУАЛЬНЫХ

ЛАБОРАТОРНЫХ РАБОТ ПО МОЛЕКУЛЯРНОЙ ФИЗИКЕ

В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗАХ.....237

Т.М. Садыков, Г.Т. Кокибасова, З.О. Унербаева

ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ МЕТОДА CASE-STUDY НА УРОКАХ

ХИМИИ И БИОЛОГИИ.....263

Л. Сапартаева

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ

ПРОИЗВЕДЕНИЙ КАЗАХСКИХ ПОЭТОВ И ЖЫРАУ.....269

К.Ш. Темирханова, Б. Баймуханбетов, Г.М. Мышбаева

РАЗВИТИЕ НАУЧНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ БУДУЩИХ

ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....281

У.Ж. Туякова, А.С. Орынбекова, Л.Б. Алекешова

ФОРМИРОВАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО И СОЦИАЛЬНОГО

ИНТЕЛЛЕКТА БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ

ПРОЦЕССЕ ВУЗОВ.....300

Г.Ш. Шайхисламова, К.А. Авсыдыкова, О. Зенгин

ГОТОВНОСТЬ К ФОРМИРОВАНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ

КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ РАБОТНИКОВ В ВУЗЕ.....315

Г. Шубаева, Т. Берсугирова, Р. Баймухамет

ОСОБЕННОСТИ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИХ КОМПЕТЕНЦИЙ ДЕТЕЙ

С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ.....335

ЭКОНОМИКА

- А.М. Абдуллаев, М.Б. Кадырова, А.А. Куралбаев**
ВЛИЯНИЕ МОДЕРНИЗАЦИИ МЕСТНОГО УПРАВЛЕНИЯ НА
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНОВ.....349
- С. Альдешова, А. Кажмухаметова, К. Утепкалиева**
ОРГАНИЗАЦИЯ АУДИТА БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫХ
ГРУЗОВЫХ ПЕРЕВОЗОК В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ
ТРАНСФОРМАЦИИ.....371
- А. Ахметов, Л. Омарбакиев, Е. Айнабеков**
ЭФФЕКТИВНАЯ МОДЕЛЬ УПРАВЛЕНИЯ РИСКАМИ ПРИ
КРЕДИТОВАНИИ МАЛОГО БИЗНЕСА В КАЗАХСТАНЕ:
МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА.....391
- Н.С. Досмаганбетов, А.А. Альшанская, Е.К. Жакупов**
ВИДЕНИЕ РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ КЛАСТЕРОВ В РЕГИОНАХ
КАЗАХСТАНА: ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ.....408
- Ж. Ержанова, А. Досанова, А. Тапалова**
ОБЕСПЕЧЕНИЕ АГРАРНОГО РЫНКА МОЛОДЫМИ СПЕЦИАЛИСТАМИ:
ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ.....426
- Р. Есберген, Н.М. Шеримова, А. Азимхан**
ПРОБЛЕМА БЕДНОСТИ В КАЗАХСТАНЕ И МЕРЫ ПО ЕЕ
СНИЖЕНИЮ.....439
- А. Есмурзаева, А. Кожаметова, А. Анархан**
ВОЗОБНОВЛЯЕМЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ В РК: АНАЛИЗ КЕЙСОВ
И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....453
- Е.Б. Жангазинов, Н.Е. Ермек, Л.И. Кусаинова**
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КАДРОВЫМИ
РЕСУРСАМИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН:
ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ.....472
- Г.М. Жиенбаева, А.М. Бержанова, Ф.К. Мухамбеткалиева**
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ
НА СПРОС НА НОВЫЕ ПРОФЕССИИ В ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКОМ
РЕГИОНЕ.....489
- Ж. Жуман, А.В. Хамзаева, Чжай Сюань**
СОТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ КИТАЕМ, РОССИЕЙ И СТРАНАМИ
ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В СЕКТОРЕ ПРИРОДНОГО ГАЗА.....509

Б.М. Журынов, А.Ф. Цеховой АНАЛИЗ МОДЕЛЕЙ И МЕТОДОВ ПРОЕКТНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КРУПНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	252
М.А. Канабекова, Л.А. Медуханова, С.Н. Абиева ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ЭКОНОМИКИ КАЗАХСТАНАМ.....	537
М. Конырбеков, А.Б. Бекмухаметова, К.С. Дауренбекова АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ФИНАНСОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ФИНАНСОВОГО РЫНКА.....	553
Г.Е. Мауленкулова, А.М. Аппазова, А.А. Муталиева СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ЧАСТНЫХ ИНВЕСТОРОВ НА ФОНДОВОМ РЫНКЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	568
А.О. Сыздыкова СРАВНЕНИЕ МЕТОДОВ, ИСПОЛЪЗУЕМЫХ ПРИ ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ БРЕНДА ПРЕДПРИЯТИЯ.....	589
Цзя Хунгэ, Г.Ж. Таяуова, Н. Кетенджи ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ СТРУКТУР В АГРОПРОМЫШЛЕННОЙ ОТРАСЛИ КАЗАХСТАНА.....	602

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 3. Number 415 (2025), 315–334

<https://doi.org/10.32014/2025.2518-1467.967>

УДК 378.147.88

© G.Sh. Shaikhislamova^{1*}, K.A. Avsydykova², O. Zengin³, 2025.

¹Al-Farabi KazNU, Almaty, Kazakhstan;

²Karabyuk University, Karabuk, Turkey.

E-mail: Sarashaih9@gmail.com

THE READINESS OF FUTURE SOCIAL WORKERS TO FORMATION PROFESSIONAL COMPETENCIES AT THE UNIVERSITY

G.Sh. Shaikhislamova — PhD Student of the Social Work Educational Program, Al-Farabi KazNU, Almaty, Kazakhstan,

E-mail: Sarashaih9@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8946-8253>;

K.A. Avsydykova — Candidate of Sociological Sciences, Senior Lecturer Department of Sociology and social work Al Farabi KazNU, Almaty, Kazakhstan,

E-mail: kuralay_80@mail.ru <https://orcid.org/0000-0003-3181-5643>;

Oğuzhan Zengin — Deputy Head of the Department of Social Work at Karabyuk University, PhD Social Work, Karabuk, Turkey,

E-mail: oguzhanzengin@karabuk.edu.tr, oguzen04@gmail.com.tr, ORCID: 0000-0002-2682-0870.

Abstract. The global processes currently taking place around the world, destabilization, crises and threats arising in environmental, political and economic systems have determined the directions of sustainable human development. The United Nations Sustainable Development Goals for the period up to 2030 have become a key mechanism for global development in all spheres of society. In this context, the sphere of social work plays a special role, which is being formed and developed as a social institution in the countries of the world. The main goal is to ensure readiness for the formation of professional competencies at the university based on the general requirements and principles for future specialists in social work at the international, local and regional levels. In order to determine the composition of students' readiness to develop professional competencies in the educational process, a review of scientific literature, deduction, generalization, and analysis were conducted, on the basis of which a survey of students of social work was conducted. Based on the results obtained during the research, the author's structural models of practical training of future specialists in social work and the formation of professional competencies were developed, taking into account the specifics of the specialized training of each course at the university, including recommendations on structures: the structure of classroom extracurricular counseling, hours and forms of formation and evaluation of interdisciplinary connections of professional disciplines.

Keywords: professional competence, motivational-value, informational-cognitive, organizational-activity, skill

© Г.Ш. Шайхисламова^{1*}, К.А. Авсыдыкова², О. Зенгин³, 2025.

¹Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Алматы, Қазақстан;

²Қарабук университеті, Карабук, Түркия.

E-mail: *Sarashaih9@gmail.com*

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНДА БОЛАШАҚ ӘЛЕУМЕТТІК ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУҒА ДАЙЫНДЫҒЫ

Г.Ш. Шайхисламова — Әлеуметтік жұмыс білім бағдарламасының PhD докторанты, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Алматы, Қазақстан,

E-mail: *Sarashaih9@gmail.com*, <https://orcid.org/0000-0002-8946-8253>;

К.А. Авсыдыкова — а.ғ.к, әлеуметтану және әлеуметтік жұмыс кафедрасының аға оқытушысы, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Алматы, Қазақстан,

E-mail: *kuralay_80@mail.ru*, <https://orcid.org/0000-0003-3181-5643>;

Оғужан Зенгин — PhD, Карабук университеті, Әлеуметтік жұмыс кафедрасы меңгерушісінің орынбасары, Карабук, Түркия,

E-mail: *oguzhanzenengin@karabuk.edu.tr*, *oguzen04@gmail.com.tr*, ORCID: 0000-0002-2682-0870.

Аннотация. Қазіргі таңда бүкіл әлемде жүріп жатқан жаһандық үдерістер экологиялық, саяси, экономикалық жүйелерде туындап отырған тұрақсыздық, дағдарыстар, қауіп қатерлер адамзаттың тұрақты даму бағыттарын нақтылады. Біріккен Ұлттар Ұйымының 2030 жылға дейінгі Тұрақты даму мақсаттары қоғамның барлық саласында жаһандық дамудың негізгі тетігіне айналды. Тұрақты дамудың тұжырымдамасындағы бағыттарды, әрбір мемлекет халықаралық деңгейдегі туындап отырған саяси, әлеуметтік мәселелерді саралау арқылы, елдің өңірлік әлеуметтік даму ерекшеліктеріне сәйкес бейімдей отырып, жүзеге асырады. Осы тұрғыда әлем елдерінде әлеуметтік институт ретінде қалыптасып, дамып келе жатқан әлеуметтік жұмыс саласының атқаратын тәжірибелік ролі ерекше. Халықаралық, жергілікті, өңірлік деңгейде әлеуметтік жұмыс болашақ мамандары үшін қойылатын талаптар мен қағидаттар ортақ. Сол себепті қазіргі таңдағы басты мақсаттардың бірі Қазақстандық жоғары оқу орындарында даярланатын болашақ әлеуметтік жұмыс саласы мамандарын халықаралық деңгейдегі талаптарға бейімдеу арқылы, кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыруға дайындығын қамтамасыз ету. Білім алушылар үшін оқу үдерісінде кәсіби құзыреттерді дамытуға дайындығының құрамын анықтау мақсатында ғылыми әдебиеттерге шолу арқылы дедукция, синтез, талдау жасалып, соның негізінде әлеуметтік жұмыс білім алушылары арасында сауалнама жүргізілді. Зерттеу барысында алынған нәтиже бойынша, әлеуметтік жұмыс болашақ мамандарына, жоғары оқу орнында әр курстың бейіндік дайындығы ерекшеліктерін ескере отырып, кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға практикалық даярлаудың авторлық

құрылымдық моделі әзірленді, оның ішінде құрылымдар: аудиториялық сабақтан тыс эдвайзер сағатының құрылымы мен кәсіби пәндердің пәнаралық байланысын қалыптастыру және бағалау түрлері бойынша ұсыныстар беріледі.

Түйін сөздер: кәсіби құзыреттілік, мотивациялық-құндылық, ақпараттық-танымдық, ұйымдастырушылық-белсенділік, дағды

© Г.Ш. Шайхисламова*, К.А. Авсыдыкова, О. Зенгин³, 2025.

¹КазНУ имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан;

²Карабюкский университет, Карабюк, Турция.
E-mail: Sarashaih9@gmail.com

ГОТОВНОСТЬ К ФОРМИРОВАНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ РАБОТНИКОВ В ВУЗЕ

Г.Ш. Шайхисламова — докторант PhD образовательной программы социальная работа, КазНУ им. аль-Фараби, Алматы, Казахстан,

E-mail: Sarashaih9@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8946-8253>;

К.А. Авсыдыкова — к.соц.н, старший преподаватель кафедры социологии и социальной работы, КазНУ им. аль-Фараби, Алматы, Казахстан,

E-mail: kuralay_80@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0003-3181-5643>;

Огузжан Зенгин — PhD, заместитель заведующего кафедрой социальной работы

Карабюкского университета, социальная работа, Карабюк, Турция,

E-mail: oguzhanzengin@karabuk.edu.tr, oguzen04@gmail.com.tr, ORCID: 0000-0002-2682-0870.

Аннотация. Глобальные процессы, происходящие в настоящее время во всем мире, дестабилизация, кризисы, угрозы, возникающие в экологических, политических, экономических системах, уточнили направления устойчивого развития человечества. Цели Организации Объединенных Наций по устойчивому развитию до 2030 года стали ключевым механизмом глобального развития во всех сферах жизни общества. Направления в концепции устойчивого развития реализуются каждым государством путем дифференциации политических, социальных проблем, возникающих на международном уровне, адаптируя их в соответствии с особенностями регионального социального развития страны. В этом контексте особую роль играет сфера социальной работы, которая формируется и развивается как социальный институт в странах мира. Требования и принципы, предъявляемые к будущим специалистам социальной работы на международном, местном, региональном уровнях, являются общими. Поэтому одной из главных целей на сегодняшний день является обеспечение готовности будущих специалистов социальной сферы, которые будут подготовлены в казахстанских вузах, к формированию профессиональных компетенций путем адаптации к требованиям международного уровня. В целях определения состава готовности обучающихся к развитию профессиональных компетенций в учебном процессе проведен обзор научной литературы, дедукция, синтез, анализ, на основе которого проведен опрос обучающихся социальной работы.

По результатам, полученным в ходе исследования, разработаны авторские структурные модели практической подготовки будущих специалистов социальной работы, формирования профессиональных компетенций с учетом особенностей профильной подготовки каждого курса в вузе, в том числе даны рекомендации по структурам: структуре аудиторных внеурочных эдвайзерских часов и формам формирования и оценки межпредметных связей профессиональных дисциплин.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, мотивационно-ценностная, информационно-познавательная, организационно-деятельностная, навик

Кіріспе. Дүние жүзіндегі әлеуметтік жұмыстың жан-жақты принциптері-адамдардың өзіндік құндылығы мен қадір-қасиетін, бірегейлігін құрметтеу, зиян келтірмеу, адам құқықтарын қолдау және әлеуметтік әділеттілік. Адам құқықтары мен әлеуметтік әділеттілікті қорғау және қолдау әлеуметтік жұмыс үшін негіз болып табылады. Халық оның ішінде әлеуметтік жағынан ең осал топтар (балалар, мүгедектер, қарттар) қазіргі заманның сын – қатерлері мен қауіптерін өз бетінше шеше алмайды және осы арада әлеуметтік жұмыс тұрақты дамудың нақты платформасын құрушы жүйе ретінде қалыптасты. «Қазақстан-2050» Стратегиясында көрсетілгендей, әлеуметтік кепілдіктер және жеке жауапкершілік бұл әлеуметтік саясаттың жаңа қағидаттары. Мемлекет әлеуметтік осал топтарды атаулы қолдау үшін толық жауапты болады. Қарапайым адамдардың әлеуметтік әл-ауқаты негізгі мақсатқа жетудің маңызды көрсеткіші болып табылады. Осы әлеуметтік саясаттың басым бағыттарын жүзеге асыруда әлеуметтік жұмыстың мемлекеттік деңгейдегі ролі жоғары екендігін айта аламыз. Жергілікті деңгейде әлеуметтік қызметкерлер азаматтық қоғаммен бірге жеке адамдармен, топтармен және теория мен практика арасында, сондай-ақ жергілікті және ұлттық билік арасында көпір жасайды. Әлеуметтік жұмыс үшін бірегей жауапкершілікті алу бұл құрылымдық негізді талдау, қауымдастықтарды қорғау және әртүрлі серіктестермен кәсіби ынтымақтастықтың жүйелі қатынастарын орнату.

Қазақстандағы әлеуметтік жұмыс салыстырмалы түрде жас мамандық болып табылады, ол кәсіби және ғылыми пән ретінде 1994 жылдан бастап дами бастады. Әлеуметтік жұмыс білім беру бағдарламасы бойынша Қазақстанда екі ұлттық университет және бірнеше өңірлік жоғары оқу орнында мамандар даярлайды. Білім беру сапасын қамтамасыз етудегі негізгі рөл жоғары оқу орындарының өздеріне, ішкі бағалаудың сыртқы бағалау стандарттарына сәйкестігіне, университеттерді және олардың білім беру бағдарламаларын аккредиттеуді жүргізуге, білім беру сапасын бағалаудағы студентке бағытталған тәсілге беріледі. Осы жағдайларда білім беру кеңістігін дамытуға, әлеуметтік институттарды біріктіруге және адамдар арасындағы қарым-қатынасты үйлестіруге ықпал ететін әлеуметтік қызметкерлерді даярлау қажеттілігі туындады және әлеуметтік жұмыс бойынша мамандардың жаңа буынын құру қажеттілігі жоғары оқу орындарының білім беру процесінде басым бағыт болып табылады.

ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің бұйрығымен 2025 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енетін «Әлеуметтік жұмыс» бағытындағы 10 кәсіпті белгілеген «Әлеуметтік жұмыс және әлеуметтік саланың басқа да кәсіптері» кәсіби стандарты бойынша 4 кәсіп алғаш рет айқындалып, ұлттық сабақ жіктеуішінің жобасына енгізілді. Олар: әлеуметтік көмекші; арнайы әлеуметтік қызмет көрсететін ұйымдардағы әлеуметтік қызметкердің көмекшісі; әлеуметтік қызметкер кейс-менеджер; әлеуметтік жұмыс менеджері. Әлеуметтік жұмыстың халықаралық, ұлттық, жергілікті деңгейдегі маңызы мен ролін айта келе, бәсекеге қабілетті мамандарды дайындау бағытында, болашақ әлеуметтік жұмыс мамандарының кәсіби құзыреттіліктерін жоғары оқу орнында қалыптастыруға дайындығы мәселесі зерттеу тақырыбының өзектілігін айқындай түседі. Жаңа кәсіби стандарттар білім беру стандарттарының негізі болса, ал мазмұны бойынша жаңа білім беру стандарттары оқу бағдарламаларын, педагогикалық үдерісті жаңғырту және кәсіптік оқытудың жұмыс берушілердің талаптарына сәйкес келетініне кепілдік беруде негіз болып саналады. Білім, білік және құзыреттілік түріндегі нәтижелерге бағытталған білім беру стандарттары оқу бағдарламаларының, оқу жоспарларында жаңа өзгерістерін қажет етеді. Оқу жоспарында құзыреттілік тәсілімен пәндер өзара байланысты мазмұнды жобаларға біріктіріледі. Бұл жобалар әрқашан кәсіби контекстпен байланысты. Білімге, шеберлікке және құзыреттілікке бағытталған оқу бағдарламалары интерактивті оқытуға негізделген сапалы жаңа оқу үдерісіне әкеледі, оның барысында білім алушылар қағидаттарды, ұғымдар мен фактілерді белгілеуді өздері үйренуі керек. Құзыретті оқытудың маңызды аспектілерінің бірі еңбек нарығын тарту болғандықтан, практикалық оқытуға көп көңіл бөлінеді. Зерттеудің мақсаты қазіргі жағдайда жоғары оқу орнында болашақ әлеуметтік жұмыс мамандарында кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыруға дайындығының мазмұны мен құрылымын теориялық және эмпирикалық талдау арқылы басты мәселелерді анықтау.

Осы мақсатта мақалада кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға дайындығының мазмұны мен құрылымы бойынша мотивациялық-құндылық, ақпараттық-танымдық, ұйымдастырушылық-белсенділік, құрамдары сипат-талады; зерттеу мәселесі бойынша аталған үш құрылымға топтастырылған сауалнама өткізілді. Осы сауалнама нәтижесі бойынша жоғары оқу орнында болашақ әлеуметтік жұмыс маманының сабақ үдерісі және одан тыс уақытта кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру бағыттары бойынша теориялық әдістемелік үлгісі ұсынылады. Жоғары оқу орындарында әрбір кезең бойынша білім беру бағдарламаларының мазмұнын жаңарту және университет түлегінің моделін жетілдіру негізгі құзыреттер мен еңбек нарығының жаңа сын-қатерлері ескеріле отырып жүзеге асыру көзделген. Бакалавриаттың білім беру бағдарламасы өңірлік және салалық қажеттіліктерге, еңбек нарығының сұраныстарына және жаһандық өзгерістерге икемді болуы басты назарда екендігі айқын. Зерттеу гипотезасы:

1. Әлеуметтік жұмыс мамандарының кәсіби құзыреттілігін қалыптасты-

руға дайындығы білім алушылардың жеке психологиялық ерекшеліктерімен, кәсіби маңызды қасиеттерімен және құндылықтар жүйесімен ерекшеленеді.

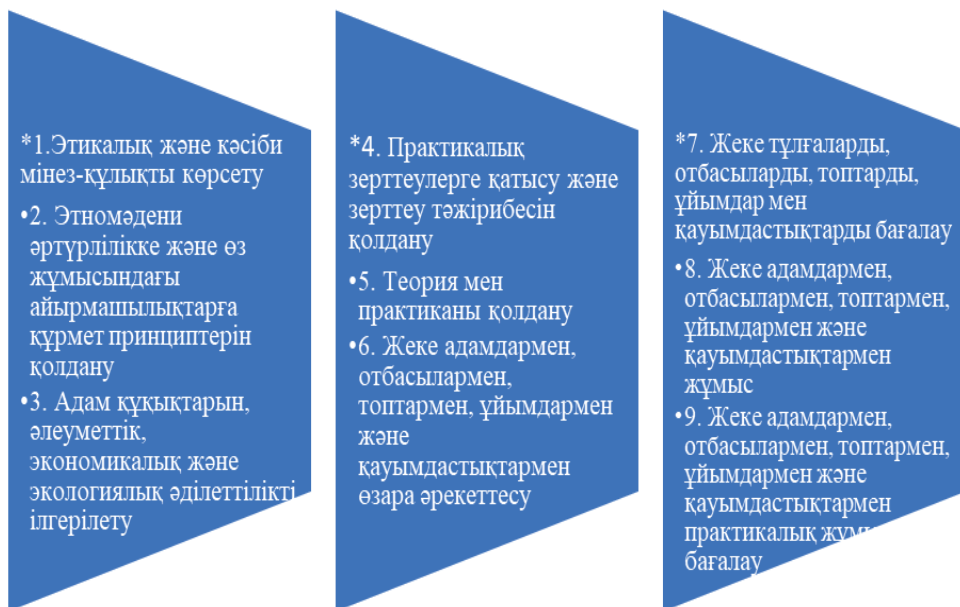
2. Әлеуметтік жұмыс болашақ мамандарының мотивациялық құндылық, танымдық, ұйымдастырушылық қабілеттері мен дағдысын қалыптастыру және дамыту, кәсіби пәндердің пәнаралық байланысын қамтамасыз етумен және аудиториялық жұмыстан тыс педагогикалық, тәрбиелік, зерттеушілік үдерістерімен байланысты.

Жалпы құзыреттілік пен құзыреттер деген терминнің түсінігін қарастыратын болсақ, бірнеше ғылыми әдебиеттерде ортақ ұқсастығы мен ерекшеліктерін ашып көрсетеді. Кәсіби құзыреттілік қалыптастыру бұл жеке тұлғаға бағытталған білім берудің құзыреттілік тәсілінің негізінде түсіндіріледі. Осы құзыреттілік тәсілін соңғы уақытта зерттеген ғалымның мақаласында құзыреттілік тәсіліне студенттің тұлғалық даралығы мен оның өзін өзі дамыту құзыреттілігін қалыптастыруына ұйымдастырылатын білім беру мақсаты мен принциптері жиынтығын көрсетеді (Дусенко, 2021). Құзыреттілік тәсілді кәсіптік білім мен еңбек нарығының қажеттіліктерін сәйкестендіру әрекеті дей келе, жұмыс берушілердің білім беру тапсырысымен байланыстырады. Әлеуметтік жұмыс бакалавры өз қызметін халықтың әртүрлі санаттарымен өзара іс-қимыл жасау арқылы, тәжірибеде жүзеге асыруы қажеттігін көрсете отырып, оқыту кезінде практикалық дайындықтың болмауы, болашақ қызметте әлеуметтік-кәсіби өзара іс-қимыл құзыреттілігін қалыптастыруда мәселе туындататынын зерттейді. (Пайгина, 2021). Құзыреттілік тәсілдің Ресей білім беру кеңістігінде жиырма жыл өтсе де оның өзектілігінің жоғары екендігін және ол жаңа сапалы деңгейге өсіп отырғанын айта келіп, құзыреттілік тәсілді тиімді және нәтижелі әрекет ету үшін қажетті білімдердің, дағдылардың және іс-әрекет әдістерінің жиынтығы деп, ал құзыретті сөзінің мағынасын сол қасиеттер жиынтығын болашақ маманның иеленуі және қолдануға дайындығын сипаттайтынын көрсетеді (Шармин, 2022).

Әлеуметтік жұмыс бағдарламасы бойынша бакалавриат пен магистратураға арналған білім беру саясаты және аккредиттеу стандарттары бойынша 2022 жылғы Еуропалық Даму қорының бағдарламаларын аккредиттеу жүйесі (EPAS) құзыреттілікке негізделген білім беру жүйесін қабылдады, онда әлеуметтік жұмыс саласындағы тоғыз құзырет, сондай-ақ әрбір құзырет үшін мінез-құлық ережелерінің жиынтығы анықталған. Әлеуметтік жұмыс тәжірибесінің құзыреттілігі өзара байланысты тоғыз құзыреттілік пен компоненттік мінез-құлықтан, олар білімнен, құндылықтардан, дағдылардан, танымдық және аффективті процестерден тұрады. Нәтижеге бағытталған тәсілдің мақсаты-студенттердің құзыреттіліктердің интеграциясы мен практикада қолданылуын көрсете алуын қамтамасыз ету. Әлеуметтік жұмыс саласындағы тоғыз құзырет бұл этикалық және кәсіби мінез-құлыққа; әртүрлілік пен айырмашылықтарға; адам құқықтары мен әлеуметтік құқықтары, экономикалық және экологиялық әділеттілікке; зерттеулерге; практикалық саясатқа; жеке тұлғалардың, отбасылардың, топтардың, ұйымдардың және қауымдастықтардың тәжірибесіндегі өзара әрекеттесуге, бағалауға, араласуға қатысты. (Сурет1)

Құзыреттілікке негізделген білім беру-бұл оқу бағдарламаларын жобалаудағы нәтижеге бағытталған тәсіл (EPAS, 2022).

Жалпы кәсіби құзыреттілік көп өлшемді және өзара байланысты құзыреттерден тұрады. Жеке әлеуметтік қызметкердің құзыреттілігі дамушы және серпінді, уақыт өте келе дамып келе жатқан, әлеуметтік ортада және кәсіби білім базасында үздіксіз білім мен өзгерістерге байланысты қарастырылады. Әлеуметтік жұмыстағы құзыреттілік дегеніміз-адам мен қоғамның әл-ауқатына ықпал ету үшін мәдени ерекшеліктерді ескере отырып, білімді, құндылықтарды, дағдыларды, сондай-ақ танымдық және эмоционалдық процестерді практикалық іс-әрекетте мақсатты және кәсіби түрде біріктіру және қолдану мүмкіндігі. Осылайша, әлеуметтік жұмыс маманының кәсіби құзыреттілігін білімнің, дағдылардың және қалыптасқан кәсіби позицияның теңдестірілген үйлесімі болып табылатын интегративті тұлғалық іс-әрекет ретінде анықтауға болады, бұл кәсіби қызметтің міндеттерін өз бетінше және сапалы орындауға мүмкіндік береді. Құзыреттілік тәсілді зерттеудің әдіснамалық базасын В.В. Краевский, К.А. Абульханова-Славская, Выготскийдің еңбектерінде көрінеді. Болашақ әлеуметтік жұмыс маманының кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру болашақ маманның дүниетанымдылық ұстанымы, кәсіби маман иесі болуға психологиялық дайындығы, университетте алынған білім мен кәсіби технологияларды меңгеру арқылы алатын кәсіби дағдысының жиынтықтары арқылы, болашақ әлеуметтік жұмыс маманының кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруды тездетеді. Соңғы зерттеулерде ғалымдар болашақ әлеуметтік қызметкерлердің кәсіби құзыреттілігін құзыреттілік тәсілімен дамытудың теориялық аспектілерін зерттей келіп, маңыздылығын көрсетеді.

Сурет 1. Әлеуметтік жұмыс маманының құзыреттілігіне негізделген білім беру үлгісі

Болашақ әлеуметтік қызметкерлердің жоғары оқу орнындағы кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға дайындығының теориялық аспектілерін зерттей келіп, болашақ әлеуметтік қызметкердің жеке дамуға, әлеуметтік жұмыстың құндылығы мен маңыздылығын түсінуге деген тұрақты ұмтылысын қалыптастыруды көздейтін мотивациялық-құндылық сипатын ашады. Мотивациялық-құндылықты қалыптастыру критерийі студенттердің әлеуметтік қызметкер мамандығын таңдауы және ондағы әлеуметтік жұмыстың маңыздылығы туралы хабардар болуымен анықталады деп берілген автордың зерттеуінде (Галан, 2018).

Кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға қажетті мотивациялық-құндылық, когнитивті, технологиялық-коммуникативті кәсіби-практикалық деңгейді жан жақты сипаттай келіп, әлеуметтік қызметкердің кәсіби құзыреттілігі кәсіби, әлеуметтік-педагогикалық, әлеуметтік-психологиялық, жеке сипаттамаларын біріктіретін, маманның қоғамның қолданыстағы нормаларына, стандарттары мен талаптарына сәйкес әлеуметтік-педагогикалық функцияларды орындауға дайындығы мен қабілетін қамтамасыз ететін күрделі мағынаны біріктіреді (Акиншева, 2023). Студенттердің болашақ мамандыққа деген қызығушылығын қалыптастыруға, қызметке оң көзқарасын қалыптастыруға, жеке кәсіби-құндылық ерекшеліктерін дамытуға, қазіргі қоғамның кең және алуан түрлі контекстінде олардың кәсіби қызметін жүзеге асыру үшін болашақ әлеуметтік қызметкерлерде құндылықтардың кәсіби-тұлғалық жүйесін қалыптастыруда барынша нәтижелілікке қол жеткізу мақсатында одан әрі дамытуды талап ететін студенттерді тәжірибеге бағдарланған даярлау бағыттарын, әлеуметтік қызметкердің кәсіби құзыреттілігінің құрылымы мен мазмұндық критерийлерін құрамды бөліктері бойынша жіктеп көрсетеді (Касаткина, 2023).

Зерттелген мақалалар бойынша жинақтап қорытындылай келе, жоғары оқу орнында әлеуметтік жұмыс білім бағдарламасы бойынша студенттердің кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыруға дайындаудың жүйелі құрылымы қалыптасады және оның басты құрылымдарын негізгі үш бөлікке топтастыруға болады. Мотивациялық-құндылықты негіздерін қалыптастыру бөлігі оқу үдерісінде студенттер өздерінің кәсіби қалыптасуындағы әлеуметтік жұмыстың маңыздылығын түсіну, мамандықты таңдаудың мақсаты мен қажеттілігін сезіну, ал ақпараттық-танымдық бөлігі арқылы тиімді кәсіби қызмет үшін қажетті теориялық білім жүйесінің болуын қамтамасыз ету, кәсіби қызметін сәтті жүзеге асыру үшін қажетті кәсіби ойлау, оқу үдерісінде өзін өзі дамытуға назар аудару. Кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға дайындауда маңызды дағдылардың бастысы ұйымдастырушылық-белсенділік құрамы бұл болашақ маманның әлеуметтік-коммуникациялық қарым қатынас орната алу қабілеті арқылы өз кезегінде кәсіби міндеттерді орындауға дайындығы. Алынған теориялық білім және дағдыны, тәрбие саласындағы міндеттерді практикада орындауда ұйымдастырушылық-белсенділік қабілеті бұл болашақ маманның кәсіби дағдыларын шыңдап, сол арқылы кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Материалдар мен әдістер. Болашақ әлеуметтік қызметкерлердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға дайындығына қатысты ғалымдардың еңбектерін зерделеп, қорытындылай келе, оның негізі әлеуметтік іс-шаралар жүйесін жүзеге асыруға мотивациялық-құндылық бағдарлануымен, сондай-ақ кәсіби қызметті тиімді орындауға бағытталған кәсіби-бағдарланған біліммен, іскерлікпен және дағдылармен және жеке қасиеттермен сипатталатын интеграциялық тұлғалық білім болып табылатындығын атап өткен жөн. Біздің ойымызша, болашақ әлеуметтік қызметкердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға дайындығы студенттің әлеуметтік жұмысты жүзеге асыруға және кәсіби біліммен, дағдылармен және өзі атқаратын жұмысқа дамыған эмоционалды көзқараспен ұштастыра отырып, кәсіби маңызды белгілерді қалыптастыруға нақты бағытталуынан тұрады.

Ғылыми әдебиеттерге жүргізілген теориялық талдауды негізге ала отырып, кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға дайындықтың келесі бөліктерін алдық, олар біздің зерттеуіміз үшін негізгі және маңызды деп санаймыз:

- мотивациялық-құндылық (кәсіби қызметке оң көзқарас);
- ақпараттық-танымдық (қажетті білім жүйесі және әлеуметтік жұмысқа танымдық қызығушылық);
- ұйымдастырушылық-белсенділік (кәсіби қызмет үшін қажетті дағдылар);

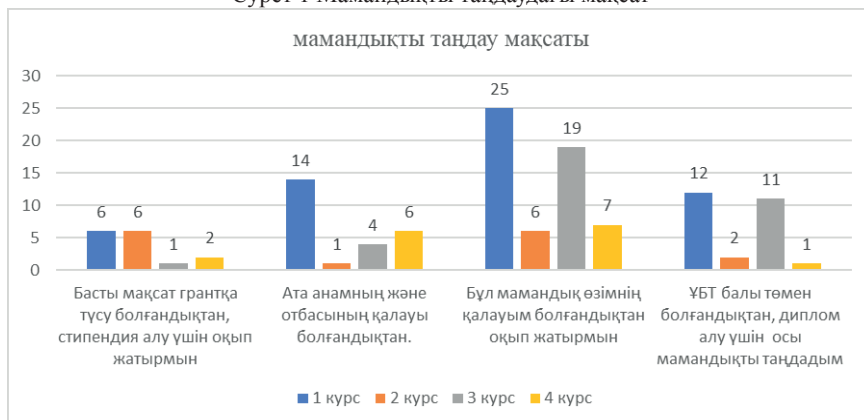
Бұл мақалада әлеуметтік жұмыс білім беру бағдарламасының студенттері арасында «болашақ әлеуметтік қызметкерлердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға дайындығы» тақырыбында жүргізілген сауалнаманың нәтижелері ұсынылады.

Зерттеуімізге Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университетінің «Әлеуметтік жұмыс» білім беру бағдарламасының 1-4 курс студенттері қатысты. Зерттеудің мақсаты: Студенттердің жоғарғы оқу орнында кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға дайындығын зерттеу. Сауалнамаға қатысқан респонденттердің саны-127. Сауалнамада 20 сұрақ ұсынылды. Сауалнама нәтижелері осы мамандықтағы оқитын студенттердің пікірлерін объективті көрсетеді. Нәтижелер жиынтық кестеге орналастырылып, рәсімделді (1-кесте), онда кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға дайындығын үш бөлікте қарастыра отырып, атап айтқанда: мотивациялық-құндылық құрамы, ақпараттық танымдық құрамы, ұйымдастырушылық белсенділік құрамы бойынша анықталды.

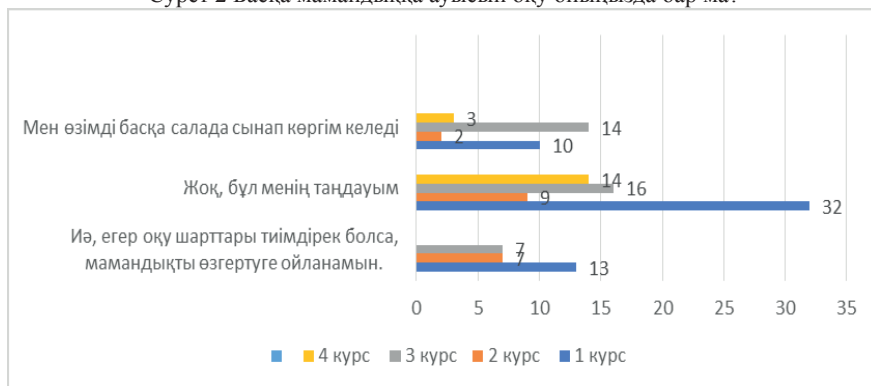
Талдаулар

Мотивациялық құндылық бөлігі бойынша білім алушылардың мамандықты тану, таңдау да аталған факторларлар әр курс бойынша ерекшеліктерін көрсетті. 1 курс бойынша қатысқан 57 студенттің 44 %-ы, 2 курс бойынша 17 студенттің 40 %-ы, 3 курс бойынша 37 студенттің 54 %-ы, 4 курс бойынша 16 студенттің 43 %-ы өзінің қалаған мамандығы екендігін көрсетті. Басқа да аталған жеке құндылық факторлардың өзіндік әсерінің үлесі де бар. (Сурет 1)

Сурет 1 Мамандықты таңдаудағы мақсат

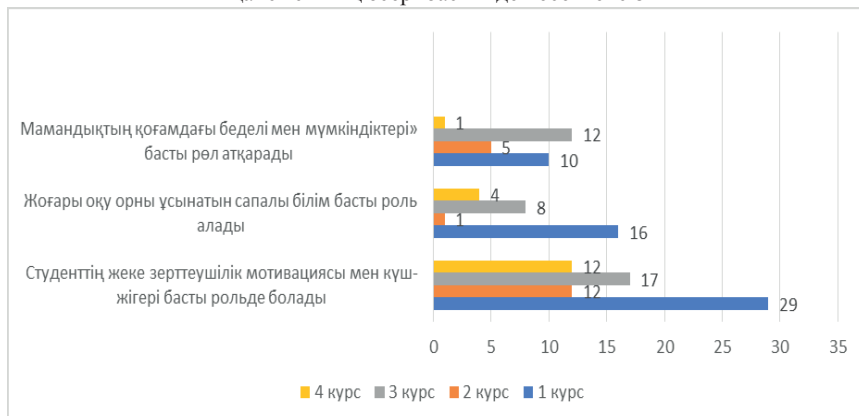

Сурет 2 Басқа мамандыққа ауысып оқу ойыңызда бар ма?

1 курс студенттері өзінің таңдауы осы мамандық екенін 56 пайыз көрсетсе, 3 курс студенттерінің 56 пайызы басқа мамандыққа ауысуына мотивациялық, жеке құндылықтарының әсері бар екендігі байқатты (Сурет 2).

Сурет 3. Мамандыққа дайындық деңгейіне әсер ететін төменде көрсетілген факторлардың қайсысының әсері басым деп есептейсіз

Оқу танымдық құзыреттілікті қалыптастыруда көрсетілген факторлардың ішінен білім алушылар студенттің жеке зерттеушілік мотивациясы мен күш жігерінің басымдығын көрсетті (Сурет3).

Сурет 4 Оқу пәндеріне қосымша курстарды таңдау

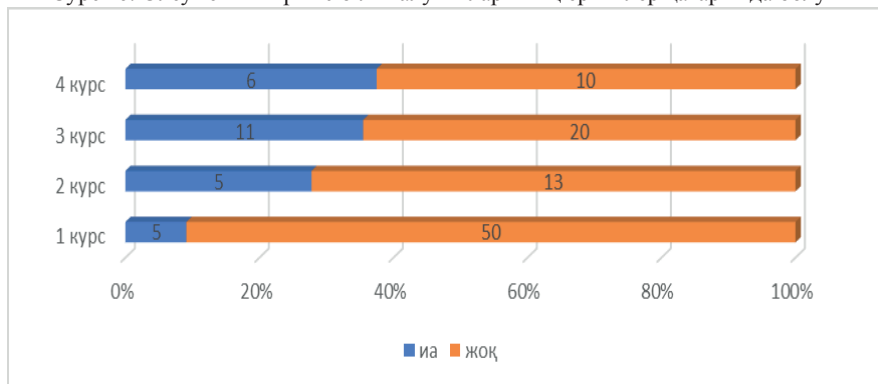
«Әлеуметтік жұмыс» білім бағдарламасының 1 курс студенттері оқу курстарының қосымша платформалары бойынша университет ұсынған платформаларда курстарды қолдануды жөн көресе, басқа курстар өздерінің таңдауы бойынша қалайтытын байқатты. (Сурет 4)

Сурет 5 Оқу сапасының талаптарға сәйкестігі

Сурет 5-те байқалғандай оқу сапасы пәндердің теориялық мазмұнының оқу талаптарына сәйкестігін көрсетеді. Тәжірибе алаңдары, мекемелермен байланыс төмендігін байқатады.

Сурет 6. Әлеуметтік жұмыс білім алушыларының еріктілер қатарында болуы

Ұйымдастырушылық қабілетті, дағдыны бақылау мақсатында қойылған еріктілермен жұмыс бағыты бойынша көрсеткіш барлық курстар бойынша өте төменгі деңгейді байқатты (Сурет 6).

Зерттеу барысында эмпирикалық талдау негізінде, болашақ әлеуметтік жұмыс мамандарының кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға дайындығы бойынша 1 және 2 суреттерде көрсетілгендей, мамандық таңдауда және басқа мамандыққа ауысу сұрақтарында, білім алушылардың жеке психологиялық ерекшеліктеріне, кәсіби маңызды қасиеттері мен құндылықтар жүйесіне байланысты деп тұжырымдауға негіз болады. Аталған жоғары оқу орны студенттерінің берген пікірлерінің негізінде оқу танымдық, ұйымдастырушылық құзыреттерін қалыптастыру үшін, әр курстың бейіндік дайындығының әдістемелік негізін жеке қарастыру қажеттігі көрінеді. 3 суретте респонденттер кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруда студенттің жеке зерттеушілік мотивациясы мен күш жігерінің басым болу керектігін және жауапкершілік тұлғаның өзінде екендігін жақсы сезінеді. 4 суретте білім алушылар үшін оқу үдерісінде университет тарапынан ұсынылатын практикаға бағытталған, кері байланыспен қамтылған оқу курстары MOOK қосымша курстардың маңыздылығы жоғары екендігін көреміз. Ұйымдастырушылық белсенділік қабілетті дамытуда еріктілер қатарында болу, болашақ әлеуметтік жұмыс маманының қоғамдағы қарым-қатынас дағдысын, этикалық нормалар мен ережелерді қалыптастыруына үлкен тәжірибе. Осы тұста 5 суретте көрсетілген мәселеде практикаға бағдарланған оқытуды және оқу үдерісінде аудиториядан тыс жұмыстарды ұйымдастыру және жұмылдыру жүйелі жүргізу қажеттігін байқатады.

Болашақ әлеуметтік жұмыс мамандарының жоғары оқу орнында кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру бағытындағы дайындығын анықтау мақсатында жүргізілген сауалнама нәтижесінде бірнеше мәселелер анықталды. Мамандықты тану, таңдауда білім алушылардың жеке мотивациялық құндылықтары басымдылығын көрсетті. Пәндердің теориялық мазмұны талапқа сай болғанымен, практикамен байланыстылығының төмендігі,

білім алушылардың ұйымдастырушылық белсенділігін дамытуда еріктілер қатарында болмауы мәселелері, болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға, дайындық деңгейін жоғарылату қажеттілігі анықталды. Талдау нәтижесінің толық мазмұны 1 кестеде берілген.

Жоғары оқу орындары жағдайында тұлғаға бағытталған білім беру парадигмасының талаптарына сәйкес болашақ әлеуметтік қызметкерлердің кәсіби қызметіне кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға дайындығын теориялық-әдістемелік қамтамасыз етуді әзірлеу қажеттілігін бекітуге мүмкіндік береді.

Кесте 1. Кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға дайындығы

№	Кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға дайындығын анықтау құрамы	Студенттердің үлесі %			
		1 курс	2 курс	3 курс	4 курс
1.Мотивациялық құндылық құрамы					
	Әлеуметтік жұмыс өз қалауымдағы мамандық	44%	40%	54%	43%
	Басқа мамандыққа ауысып оқу ойымда бар	Иа-42% Жоқ-58%	Иа-50% Жоқ-50%	Иа-57% Жоқ-43%	Иа-18% Жоқ-82%
	Сіз болашақ әлеуметтік қызметкердің үнемі дамып, өзін өзі жетілдіруі керек екендігімен келісесіз бе?	Иа-98%	Иа-88%	Иа-51%	Иа-76%
	Университетте оқу кезеңінде мамандық туралы ойым жақсы жаққа өзгерді қалай өзгерді?»	Жақсы жаққа өзгерді			
		98%	88%	51%	76%
	Сіз жаңа адамдармен танысу кезінде қандай мамандықты оқып жатқаныңыз жайлы айтасыз ба	Иа-71%	Иа-66%	Иа-75%	Иа-76%
	Мамандыққа дайындық деңгейіне әсер ететін төменде көрсетілген факторлардың қайсысының әсері басым деп есептейсіз	Студенттің жеке зерттеушілік мотивациясы мен жігері кәсіби құзыреттілік қалыптасуының дайындық деңгейіне әсері басым			
		54%	66%	46%	71%
	Әлеуметтік жұмыста кәсіби қызметке дайындықты немен арттыруға болады	Әлемдік оқу орталықтарымен оқу, ғылыми практикалық байланыс әлеуметтік жұмыста құзыреттілікті арттырады			
		57 %	83%	73%	65%
	Сіз әлеуметтік жұмыспен айналысқыңыз келе ме?	Иа-79%	Иа-66%	Иа-73%	Иа-64%
	Әлеуметтік мәселелерді шешуде белсенді моральдық ұстаным сіз үшін өзекті ме?	Иа-75 %	Иа-72%	Иа-81%	Иа-70%
2.Ақпараттық танымдық құрамы					
	«Әлеуметтік жұмыс» мамандығы студенттеріне қосымша оқу курстарының платформаларының қайсысы тиімді деп ойлайсыз?	Университет ұсынған платформаларындағы курстар			
		50%	44%	46%	57%
	Әлеуметтік жұмыс» практикамен тығыз байланысты болғандықтан мына қабілеттердің қайсысы болашақ маман-дарда басым болу керек деп есептейсіз	Теориялық білім деңгейі жоғары болу керек			
		55%	11%	8,1%	5,8%

Сіз әлеуметтік жұмыста туындаған кәсіби мәселелерді стандартты емес, шығармашылық тұрғыда шешуге дайынсыз ба?	Жағдаятқа байланысты қолдануға дайынмын			
	73%	55%	43%	47%
«Сіз өзіңіздің мамандығыңыздағы тәжірибелі мамандармен сөйлескіңіз келе ме?»	100%	100%	100%	100%
Сіздің ойыңызша оқып жүрген мамандығыңыздың оқу сапасы: «мамандықтың талаптарына толық сәйкес келеді ма?»	пәндердің теориялық мазмұны мамандық талаптарына сәйкес келеді			
	77%	83%	73%	70%
3.Ұйымдастырушылық белсенділік құрамы				
Сіз волонтерлар қатарында болдыңыз ба? (ұйым, отряд) қосылғансыз ба?	Жоқ -94%	Жоқ-72%	Жоқ-54 %	Жоқ- 58%
Оқуды бітірген соң жұмысқа орналасу	Жастар практикасы арқылы мамандық бойынша			
	60 %	50 %	43,2 %	47 %

Зерттеу нәтижелері.

Осы аталған мәселелер бойынша зерттей келе, кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға болашақ маманды дайындаудың әдістемелік бағыттары бойынша зерттеген ғалымдардың еңбектері бойынша зерделейтін болсақ, ғалым өз мақаласында құзыреттіліктің қалыптасуын пәнаралық білім мен дағдылардың байланыстығы терең интеграция арқылы алынған білім мен дағдылар болашақта қолданудың жаңа сапалы бағыты деп көрсетеді (Рачковская, 2019). Өзінің зерттеуінде болашақ әлеуметтік жұмыс бакалаврларында әлеуметтік-кәсіби өзара іс-қимыл құзыреттілігін қалыптастырудың басты педагогикалық шарты пәнаралық байланыстар негізінде олардың кәсіби дайындығын құру екендігін айта келіп, оны төрт кезеңге бөліп көрсетеді. Пәнаралық байланыстарды орнату интегративті тәсіл негізінде жүзеге асырылады, бұл кәсіби бағытталған пәндердің тақырыптық мазмұнын біріктіруге мүмкіндік береді, бұл тәсіл кәсіби тақырыптарды қабылдауды жеңілдетеді, мәселенің тереңдігін түсіндіруге уақытты үнемдейді (Пайгина, 2021).

Сонымен қатар болашақ әлеуметтік жұмыс бакалаврларын практикаға бағытталған оқытудың негізіне -бұл сабақтан тыс іс-шаралар, яғни оқу сабақтарынан тыс өткізілетін студенттермен тәрбие жұмысының әртүрлі түрлері мен формаларының жиынтығы. Студенттің сабақтан тыс қызметке қосылуы оның болашақ мамандыққа бейімделуінде еріктілер қатарында болуы, ғылыми үйірме жұмысына қатысу арқылы, кәсіптік білім берудің тиімділігін, оның субъективті ұстанымын практикалық дербес еңбек кәсіби қызметіне дайындығының маңызды көрсеткішін қалыптастырады. Зерттеуші оқу үдерісінде білім алушыға кейс әдісін қолдану арқылы, оқудан тыс жұмыстарда студенттердің құзыреттіліктерін бағалау рәсімін үнемі жүргізу, олардың жеке дамуына оң әсер ететіндігін зерттеп анықтаған (Ломакина, 2020). Авторлар

зерттеулері бойынша болашақ әлеуметтік жұмыс мамандарының кәсіби құзыреттіліктерін жеткіліксіз болуы мәселелерін айта келе, жұмыс берушілер тарапынан берілген пікірлерінде сабақтан тыс іс шараларға қатысуы, болашақ кәсібіне ынтасын арттыруға байланысты талаптарды ескеру керектігін, кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруда маңызды екенін белгілейді (Utegenova, et all, 2023). Зерттеу барысында ғалымдар университетте әлеуметтік саладағы болашақ мамандарды практикаға бағдарлана даярлаудың блок-құрылымдық моделін өнімді-мақсатты, тұжырымдамалық (құзыреттілікке негізделген, андрогологиялық, әлеуметтік-мәдени), бағдарламалық-технологиялық, бағалау-рефлексиялық бөліктермен көрсетеді (Акоруанс, et all, 2021). Сонымен қатар мұғалімдердің кәсіби білімінің әр түрлі бағыттары бойынша өзін-өзі біліктілігін арттыруға ұмтылуы, яғни. технологиялық білім, педагогикалық білім және пәндік білім студенттердің жетістіктеріне айтарлықтай оң әсер ететіндігін байқатады (Ali, et all, 2020). Ғалымдар зерттеулерінде жеке-кәсіби құзыреттілікке және өмір бойы білім алуға бейімділікке табысқа деген мотивация оң әсер етеді. Өмір бойы оқуға бейімділік осы қарым-қатынастың ішінара құралы екендігі анықтайды (Ekşi, et all, 2020). Зерттеу нәтижелері бойынша ғалымдар, студенттердің сенімділігі мен құзыреттілігін қолдау үшін, шығармашылық оқу бағдарламасын негіздеу және оны жетілдіру, ал бұл алдын ала практикалық оқытушылар ұсынатын қолдау көрсетілетін оқу ортасын құруға ықпал ететіндігін көрсетеді. (Joubert, Marelize 2021).

Сұранысқа бағытталған тәсілді қолдану, фокус-топтарда жұмыс істеу арқылы икемді оқытуды ынталандыру және студенттердің академиялық құзыреттілігін арттыру арқылы проблемалық тәсілді бір қадам алға жылжытуға бағытталған (Chueh, et all, 2024). Зерттеулерінің нәтижесінде сарапшылар құзыреттілікті қалыптастыруға бір-біріне тәуелді төрт дайындық факторы бар интегративті модельді әзірледі: (1) өз құзыреттерін үздіксіз кеңейту үшін қайталанатын оқыту, (2) күтпеген оқиғалармен күресу үшін тұрақты импровизация, (3) тұрақсыз жағдайлармен тиімді күресу үшін динамикалық өміршеңдік және (4) бірлескен шығармашылық инновациялар үшін тұрақты инновациялар (Zenk, et all, 2024). Қалыптасқан құзыреттерге жүгіне отырып, олардың арасында маманның кәсіби құзыреттілігінің маңызды көрсеткіші ретінде атап айтқанда, экономикалық, еңбек және әлеуметтік қатынастар саласында бағаланатын әлеуметтік құзыреттілік маңызды орын алады (Sergeeva, et all, 2019). Мұғалімдерге педагогикалық көшбасшылықтың қиындықтарын ескере отырып, байланысты құзыреттер жиынтығына, әсіресе цифрлық құзыреттілікке бағытталуын ұсынады (González-Fernández, et all, 2024). Зерттеу мақаласында әлеуметтік қызметкерлерге әлеуметтік әділеттілік пен жүйелік өзгерістерге ықпал ету үшін саяси және саяси дағдылар және ол қабілеттерді дамыту үшін саяси өзара әрекеттесуге ықпал ететін факторларды көрсетеді (Li, et all, 2025).

Атап өткендей, кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруда жұмыс берушілер тарапынан берілген ұсыныстар негізінде, соған сәйкес өңірлік университеттің әлеуметтік жұмыс білім алушыларының сауалнамалық зерттеулерінің

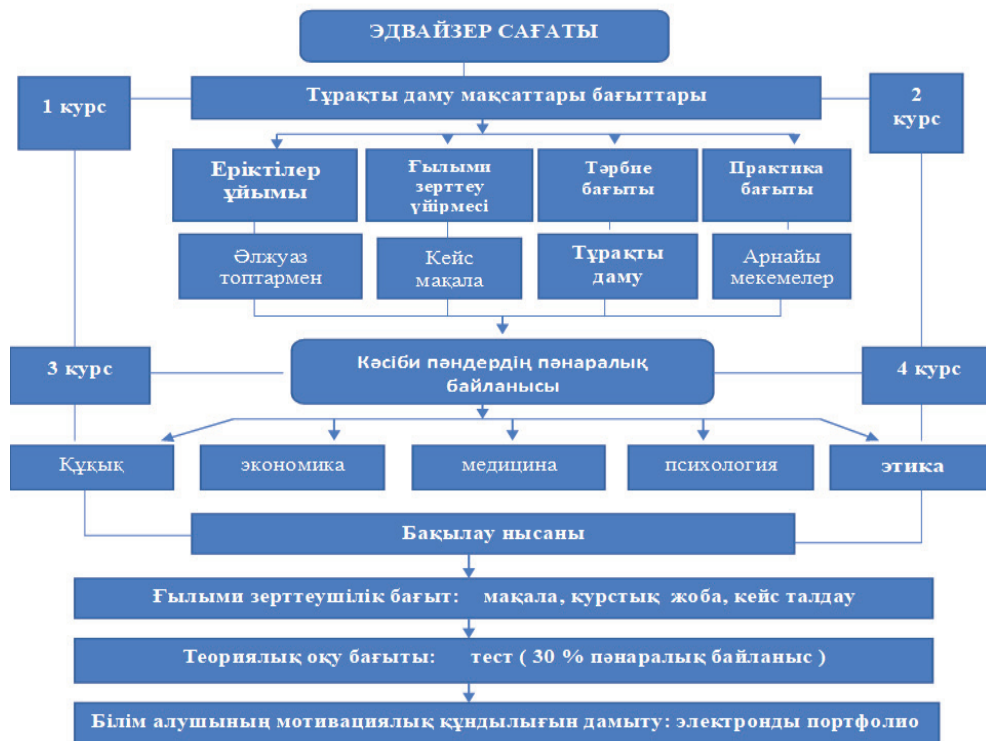
нәтижесіне сүйене отырып, сабақтан тыс жұмысты қолдану маңыздылығы жоғары екендігін айтамыз. Жалпы алғанда, әлеуметтік жұмыс білім беру бағдарламасын дайындау барысында, білім алушыларда кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға дайындығын қамтамасыз етудің кешенді құрылымын жасау ерекше өзекті болуымен байланысты. Сондай-ақ, болашақ маманның кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға дайындығы, оның қызметіне қарым қатынасы мен нәтижелілігі және оны қоғамдық тануымен анықталады. Сонымен қатар ғылыми еңбектерді жинақтау, зерттеліп отырған мәселеге теориялық талдау жасау барысында, жалпы қорытындылау арқылы кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға дайындығын негізгі құрылымға өзара біріктіре отырып, оның жеке бөліктерінің сипаттамаларына сәйкес әдістемелік үлгісін құру қажет деп табылады. Оның құрылымы 4 бағытты қамтиды: еріктілер ұйымына қосылу, ғылыми зерттеу үйірмесінің мүшесі болу, тұрақты даму бағыттары бойынша тәрбиелік мазмұнды іс шаралар, оқу, өндірістік практиканы арнайы мекемелермен бірге ұйымдастыру, практик мамандарды қонақ дәрістерге шақыру жұмыстарын қамтитын эдвайзер сағаты арқылы, сабақтан тыс оқу үдерісінде жүзеге асады. (Сурет7).

Студенттердің сабақтан тыс қызметі, осы аталған бағыттар бойынша өзінің белсенділігін, жауапкершілігін байқатуы, студенттер мен оқытушылардың (эдвайзерлер) сабақтан тыс қызметі, осы бағыттар бойынша туындаған мәселелерді эдвайзер сағатында талқылау, сабақтан тыс жұмыстарды басқару жүйесі, өзінің жақсы нәтижесін береді. Бұл зерттелген өңірлік университетте сабақтан тыс жұмыстарды басқару жүйесі сабақтан тыс тәрбие, танымдық бағыттағы жұмыс тұрақты даму тұжырымдамасының бағыттары негізінде қалыптасып, жақсы нәтижелер беретіні айқындалған.

Кәсіби пәндердің пәнаралық байланысы бірнеше ғылыми пәндермен интеграция негізінде кейстерді шешу дағдысын қалыптастыру арқылы, ал бақылау нысанында портфолио әдісі дидактикалық құрал ретінде маңызды педагогикалық міндеттерді шешуге көмектеседі. Әлеуметтік саланың болашақ мамандарына кәсіптік білім берудегі тәжірибеге бағытталған, белсенді, құзыреттілік тәсілдің маңызды элементі, студенттердің жоғары оқу мотивациясын қолдау; студенттердің белсенділігі мен тәуелсіздігін арттыру; студенттердің рефлексиялық қызметі негізінде білім беру мүмкіндіктерін кеңейтуге жол ашады.

Дегенмен, бүгінгі таңда әлеуметтік жұмыс болашақ мамандарының кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға дайындығын оқуға қабылданған 1 курстан бастап, курстар жоғарылаған сайын әр кезеңнің оқу үдерісінде және оқу үдерісінен тыс уақытта тиімді қолданылатын технологиялық әдістемелік негізі мен әдістемелерін әзірлеу және тәжірибеге енгізу қажеттілігі айқындалды.

Сурет 7. Жоғары оқу орнында болашақ әлеуметтік қызметкердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың оқу үдерісінде және одан тыс ұйымдастыру үлгісі

Ескерту: Зерттелген әдебиеттер негізінде автордың құрастыруы.

Қорытынды.

Ғалымдардың зерттеу жұмыстарында қарастырылғандай, жоғары оқу орнында, оқу үдерісін жүргізуде құзыреттілік тәсілінің маңыздылығы арта түсуде. Құзыреттілік тәсілінің басты ерекшелігі, болашақ маманның бойында мамандығына сай білімі, дағдысы мен құзыреттерін қалыптастыра отырып, еңбек нарығының, жұмыс берушінің, қоғамның басты талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету. Әлеуметтік жұмыстағы құзыреттілік басқа сала мамандарына қарағанда өзіндік кәсіби ерекшеліктерімен көрінеді. Негізгі объект халықтың әлжуаз топтарымен практика жүзінде жан жақты байланыс орната отырып, қоғамға бейімдеу үдерісінде үлкен шыдамдылық пен психологиялық ерік жігерлілікті қажет етеді. Сондықтан да жоғары оқу орнында, білім беру үдерісінде, болашақ мамандарды оқытуда пәнаралық байланысты сақтау арқылы, оқу үдерісінен тыс жұмыстарды ұйымдастыра отырып, кешенді, жүйелі жұмыстардың жүргізілуі өз нәтижесін беретіні айқын. Жүргізілген зерттеу негізінде жоғары оқу орнында болашақ әлеуметтік қызметкердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың оқу үдерісінде және одан тыс ұйымдастыру үлгісі ұсынылды. Болашақ әлеуметтік қызметкерлердің құзыреттілігін қалыптастыруға дайындығы жоғары оқу орнында қалыптасатындықтан, оқу

үдерісінде кәсіби пәндердің практикаға бағдарлану бағытын ескере отырып, қазіргі уақыт талаптарына сай жүргізілуі аса маңызды.

Қорыта келе болашақ әлеуметтік қызметкерлердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың дайындығы жоғары оқу орнында мына бағыттардан:

- Оқу үдерісінде білім алушылардың болашақ мамандығына мотивациялық құндылық қабілеттерін дамыту үшін, сабақтан тыс оқу үдерісін ұйымдастыру әдвайзер сағатының жұмыс бағыттарын нақтылайды;

- Кәсіби пәндер бойынша пәнаралық байланыстылықты сақтау, білім алушының кәсіби құзыреттіліктеріне дайындығын қамтамасыз етеді;

- Кәсіби пәндердің практикаға бағытталуы арқылы, білім алушылардың ғылыми зерттеушілік құзыреттіліктерін дамыту;

Сонымен бірге кәсіби құзыреттілікті қалыптастыра отырып дамытудың жаңа бағыттары мен түрлері кеңінен зерттелуде. Бұл жұмыстағы зерттеу контексті, өңірлік жоғары оқу орны жағдайында, болашақ әлеуметтік жұмыс мамандарының кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға дайындау бағыттарын нақтылау.

Әдебиеттер

Акиншина А.И (2023) Социокультурное проектирование как средство формирования творческой компетентности будущих менеджеров социально культурной деятельности. <https://elibrary.ru/item.asp?id=54792882>

Акопян, Игорь А.(2021) Модель практической занятии в университете для будущих специалистов социальной сферы; Вестник Тамбовского университета серия Гуманитарные науки, — 66-74 с.

Ali, Zahid, Busch, Maggie, Nasim Qaisrani, Muhammad, Ur Rehman, Hidayat. (2020) The Influence of Teachers' Professional Competencies on Students Achievement: A Quantitative Research Study:

Educational Policy and Accreditation Standards (2022), <https://www.cswe.org/accreditation/policies-process>, — 6 p.

González-Fernández, Raúl, Ruiz-Cabezas, Adiel, Domínguez, María C.Medina, Subía-Álava, Adela Beatriz, Salazar, Jorge Luis Delgado (2024) Teachers' teaching and professional competences assessment. Evaluation and Program Planning, — 103 p.

Дусенко С. В, Довгилевич П. Р (2020) Компетентностный подход в подготовке кадров нового формата. <https://cyberleninka.ru/article/n/kompetentnostnyy-podhod-v-podgotovke-kadrov-novogo-formata>

Joubert, Marelize (2021) Social work students' perceptions of their readiness for practice and to practice —Social Work Education, — 695-718 p.

Zenk, Lukas,Pausits, Attila,Brenner, Barbara,Campbell, David F.J.,Behrens, Doris A.,Stöckler, Eva Maria,Oppl, Stefan,Steiner, Gerald. (2024) Meta-competences in complex environments: An interdisciplinary perspective.; Thinking Skills and Creativity, — 53 p.

Касаткина М.И. (2023) Формирование профессионально-ценностных ориентаций будущих социальных работников как условие развития их готовности к профессиональной деятельности / <https://doi.org/10.25629/>

Ломакина Т.Ю, Писаренко Д.А (2020), Внеучебная деятельность студентов Высшей школы в контексте реализации концепции непрерывного образования; <https://cyberleninka.ru/article/n/vneuchebnaya-deyatelnost-studentov-vysshey-shkoly-v-kontekste-realizatsii-kontseptsii-neprepryvno-obrazovaniya>.

Li, Xu Xue, Peng (2025)The role of social work in enhancing social governance: Policy, law, practice, and integration of machine learning for improved outcomes; Alexandria Engineering Journal. — 208-215 p.

Utegenova, M, Sholpankulova G, Shavaliyeva, Z, Zhmailo, T, Yerepbayev, N, (2023) Formation of professional competence for future social educators based on an integrated approach; *Journal of Education and e-Learning Research*. — 548-556 p.

Пайгина Е. С (2021) Теоретические основы формирования компетенций социально профессионального взаимодействия у будущих бакалавров социальной работы; — 21-42 с. <https://doi.org/10.31483/r-98262>

Рачковская Н.А (2019) Развитие эмоциональной культуры будущего социального педагога в вузе; <https://elibrary.ru/item.asp?id=38590933>

О.Галан (2018) Теоретические аспекты готовности будущих социальных работников к профессиональной деятельности в условиях вуза, / <https://doi.org/10.15330/msuc>. —P.121-126.

Сергеева, М. Г., Шилова, В. С., Евдокимова, А. Н., Арсеньева, Н. В., Дегтярева, В. В., Зуйков, А. (2019) Подход к социализации будущих специалистов с точки зрения компетентности, —571 с.

Шармин Д.В Компетентностный подход в высшем образовании России: двадцать лет спустя. — 2021. —Educational Policy and Accreditation. <https://doi.org/10.51379/KPJ.2021.147.3.009>

Ekşi, Halil, Özgenel, Mustafa, Metlilo, Esin (2020) The effect of motivation of success of university students on personal-professional competence: mediation role of lifelong learning tendency. — *International Journal of Evaluation and Research in Education*., — 583-593p.

Chueh, Hao En, Kao, Chang Yi (2024) Exploring the impact of integrating problem based learning and agile in the classroom on enhancing professional competence. — *Heliyon*, —10 p.

References

Akinshina A.I (2023) Sociokul'turnoe proektirovanie kak sredstvo formirovaniya kreativnoj kompetentnosti budushchih menedzherov social'noj kul'turnoj deyatel'nosti. <https://elibrary.ru/item.asp?id=54792882> (In Russian)

Akopyanc, Igor A. (2021) Model' prakticheskikh zanyatij v universitete dlya budushchih specialistov social'noj sfery . —Tambov University Review. Series: Humanities. — 66-74p. (In Russian)

Ali, Zahid, Busch, Maggie, Nasim Qaisrani, Muhammad, Ur Rehman, Hidayat. (2020) The Influence of Teachers' Professional Competencies on Students Achievement: A Quantitative Research Study (In English)

González-Fernández, Raúl, Ruiz-Cabezas, Adela, Domínguez, María C.Medina, Subía-Álava, Adela Beatriz, Salazar, Jorge Luis Delgado (2024) Teachers' teaching and professional competences assessment. — *Evaluation and Program Planning*. — 103 p. (In English)

Dusenko S. V, Dovgilevich P. R (2020) Kompetentnostnyj podhod v podgotovke kadrov novogo formata. — <https://cyberleninka.ru/article/n/kompetentnostnyy-podhod-v-podgotovke-kadrov-novogo-formata> (In Russian)

Educational Policy and Accreditation Standards (2022) — <https://www.cswe.org/accreditation/policies-process/2022epas/> .EPAS 2022. — 6 p. (In English)

Ekşi, Halil, Özgenel, Mustafa, Metlilo, Esin (2020) The effect of motivation of success of university students on personal-professional competence: mediation role of lifelong learning tendency., *International Journal of Evaluation and Research in Education*, — 583-593 p. (In English)

Joubert, Marelize (2021) Social work students' perceptions of their readiness for practice and to practice [*Social Work Education*], — 695-718 p. (In English)

O Khalan.(2018) Teoreticheskie aspekty gotovnosti budushchih social'nyh rabotnikov k professional'noj deyatel'nosti v usloviyah vuza. — 2018. <https://doi.org/10.15330/msuc>. — 121-126 p. (In Russian)

Kasatkina M.I.(2023) Formirovanie professional'no-cennostnyh orientacii budushchih social'nyh rabotnikov kak uslovie razvitiya ih gotovnosti k professional'noj dejatel'nosti; <https://doi.org/10.25629/> (In Russian)

Lomakina T.Yu, Pisarenko D.A (2020) Vneuchebnaya deyatel'nost' studentov vysshey shkoly v kontekste realizacii koncepcii nepreryvnogo obrazovaniya; <https://cyberleninka.ru/article/n/vneuchebnaya-deyatelnost-studentov-vysshey-shkoly-v-kontekste-realizatsii-kontseptsii-nepreryvnogo-obrazovaniya> (In Russian)

Li, Xu Xue, Peng (2025) The role of social work in enhancing social governance: Policy, law, practice, and integration of machine learning for improved outcomes. — Alexandria Engineering Journal, — 208-215p. (In English)

Paigina E. S (2021) Teoreticheskie osnovy formirovaniya kompetencii social'no-professional'nogo vzaimodejstviya u budushhix bakalavrov social'noj raboty, — 21-42 str.; <https://doi.org/10.31483/r-98262> (In Russian)

Sergeeva, M. G., Shilova, V. S., Evdokimova, A. N., Arseneva, N. V., Degtyareva, V. V., Zuykov, A. (2019) Socializatsiya budushchih specialistov v kontekste praktiki kompetentnostnogo podhoda v obrazovanii. — Práxis Educacional. — 571 p. (In Russian)

Utegenova, M, Sholpankulova G, Shavaliyeva, Z, Zhmailo, T, Yerepbayev, N (2023) Formation of professional competence for future social educators based on an integrated approach; Journal of Education and e-Learning Research. — 548-556 p. (In English)

Sharmin D.V (2021). Kompetentnostnyj podxod v vysshem obrazovanii Rossii: dvadcat' let spustya. . — <https://doi.org/10.51379/KPJ.2021.147.3.009> (In Russian)

Rachkovskaya N.A (2019) Razvitie e'mocional'noj kul'tury budushhego social'nogo pedagoga v VUZe 2019. <https://elibrary.ru/item.asp?id=38590933> (In Russian)

Zenk Lukas, Pausits Attila, Brenner, Barbara, Campbell, David F.J., Behrens, Doris A., Stöckler, Eva Maria, Oppl, Stefan, Steiner, Gerald. (2024) Meta-competences in complex environments: An interdisciplinary perspective; Thinking Skills and Creativity. — 53 p. (In English)

Chueh Hao En, Kao, Chang Yi (2024) Exploring the impact of integrating problem based learning and agile in the classroom on enhancing professional competence. — Heliyon. — 10 p. (In English)

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Директор отдела издания научных журналов НАН РК *А. Ботанқызы*

Редакторы: *Д.С. Аленов, Ж.Ш. Әден*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадыранова*

Подписано в печать 20.06.2025.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

46,0 п.л. Тираж 300. Заказ 3.